

KESAN PERKHEMAHAN PENDIDIKAN LUAR TERHADAP KESEPADUAN KUMPULAN

Mazuki bin Mohd Yasim

mazuki@upsi.edu.my

Md Amin bin Md Taff

amin@upsi.edu.my

Roshdan bin Ahmad

roshdan@upsi.edu.my

Jaffry bin Zakaria

jaffry@upsi.edu.my

Universiti Pendidikan Sultan Idris

Kertas kerja yang telah dibentangkan di Konvensyen Sukan Antarabangsa Teluk Danga 2008, Johor Bahru, Johor

Abstrak

Kajian ini dijalankan bagi mengkaji kesan perkhemahan pendidikan luar dan pembolehubah demografi (umur, jantina, kelayakan akademik, pengalaman rekreasi dan lokasi tempat tinggal) yang mungkin mempengaruhi terhadap kesepaduan kumpulan di kalangan pelajar semester satu ambilan Jun 2004/05, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim Perak. Seramai 103 (n=103) orang peserta perkhemahan Kern Orentasi Pendidikan Luar telah di pilih sebagai responden bagi kajian ini. Mereka terdiri daripada 75 orang peserta lelaki dan 28 orang peserta perempuan. Kajian dijalankan berbentuk deskriptif dengan menggunakan borang soal selidik pra dan pasca. Data-data ditafsirkan secara min, peratusan, ujian-t tidak bersandar dan ujian ANOVA sehalu. Keputusan kajian menunjukkan Kem Perkhemahan Pendidikan Luar memberikan kesan signifikan yang positif terhadap kesepaduan kumpulan ujian pra dan pasca dijalankan. Faktor demografi jantina dikenal pasti sebagai faktor yang mempengaruhi dapatan kajian. Selain itu, kajian ini juga mendapati aktiviti 'team building' adalah merupakan aktiviti yang paling mendorong kepada kesepaduan kumpulan pelajar.

Pendahuluan

Pelbagai persoalan timbul tentang kesan dan faedah yang diperolehi daripada pendidikan luar. Pengakuan masyarakat terhadap pendidikan luar masih belum sama. Bahkan banyak kajian yang dijalankan tidak menunjukkan perkembangan hasil yang signifikan (Leberman, 1989; Mackay, 1981; Paxton & McAvoy, 2000; petikan dari Shepard & Speelman, 1986; m.s. 5). Pusat

Perkembangan Kurikulum (1989; petikan dari Abu Bakar Sidek, 2004) telah menggariskan Falsafah Pendidikan Luar sebagai:

"Alam semulajadi merupakan sebuah makmal hidup yang kaya dengan sumber ilmu. Ia boleh digabungjalinkan dengan amalan yang boleh memperkayakan pengalaman dan memupuk nilai-nilai murni bagi melahirkan individu yang sihat dari segi mental, rohani dan jasmani dalam usaha mewujudkan integrasi di kalangan masyarakat ke arah kesepaduan nasional".

Pendidikan luar pada asasnya boleh didefinisikan sebagai penggunaan sumber-sumber luar daripada bilik darjah untuk mencapai matlamat dan objektif pendidikan (Knapp, 1990). Ia merupakan suatu aktiviti yang menarik yang mana ia boleh dijalankan dengan pelbagai aktiviti seperti rekreasi, aktiviti sosial, dan aktiviti ibadat selain untuk pendidikan. Dalam dunia moden ia disifatkan sebagai merentas pendidikan.

Selain itu pendidikan luar juga merupakan salah satu medium yang membekalkan pembelajaran melalui pengalaman. Perkara ini turut diakui oleh Meier dan Mitchell (1993), yang menyatakan bahawa pendidikan luar termasuklah semua jenis pengalaman yang meningkatkan pengetahuan, tingkah laku atau kemahiran luaran dan membantu membuatkan kita lebih menghargai. Selain itu aktiviti dalam pendidikan luar juga menghasilkan pengalaman yang membolehkan interaksi dan mengetahui persekitaran alam semulajadi (Brookes, 1994). Sebagai medium pembelajaran yang unik, pendidikan luar dilihat sebagai sebuah proses, tempat, matlamat dan topik (Ford, 1981). Pendidikan luar pada dasarnya mempunyai tiga fokus utama iaitu: (1) perkembangan personal dan sosial; (2) pendidikan cabaran, dan; (3) pendidikan persekitaran. Kesemua fokus ini adalah bagi mempromosikan perkembangan holistik individu menerusi domain afektif, psikomotor dan domain kognitif yang kemudiannya boleh menyumbang kepada masyarakat dan negara ((McRae, 1990).

Antara aktiviti yang popular dalam pendidikan luar adalah aktiviti perkhemahan, yang secara umumnya didefinisikan sebagai kandungan komuniti yang hidup bersama sebagaimana dirancang dalam aturan kurikulum pendidikan luar (Meier & Mitchell, 1993). Mittelstaedt, Sanker dan VanderVeer (1999), pula mendefinisikan perkhemahan sebagai pengalaman yang mana pelajar tinggal di kem dan bermalam untuk dua hari atau lebih. Walau bagaimanapun, bagi tujuan kajian ini pengkaji merumuskan bahawa perkhemahan adalah merupakan aktiviti

pelajar tinggal di khemah dan bermalam dua hari atau lebih di persekitaran luar dengan berasaskan kurikulum program pendidikan luar.

Kajian Lampau

Pendidikan luar memainkan peranan yang penting dalam membentuk kesepaduan kumpulan. Menurut Goodman et al., (1987; petikan dari Thomas, 2004) menjelaskan kesepaduan kumpulan sebagai tarikan kumpulan terhadap ahli yang mana semakin ramai ahli kumpulan menyukai di antara satu sama lain maka semakin meningkat kesepaduan.

Dalam kajian yang dijalankan oleh Allain (1996; petikan dari Boyle, 2003; m.s 44) beliau telah mengkaji keberkesanan latihan berasaskan pendidikan luar terhadap kesepaduan kumpulan 19 pemain bola sepak wanita Universiti Kanada. Dapatan yang diperolehi meunjukkan terdapat perubahan yang ketara terhadap kesepaduan yang mana meningkatkan komunikasi, kepercayaan dan keupayaan menolak gangguan yang tidak diperlukan. Kajian ini turut disokong oleh Hammerman, Hammerman dan Hammerman, (2001), menyatakan perkhemahan turut mewujudkan perhubungan yang lebih erat di antara pelajar dan guru. Ini adalah kerana disebabkan oleh suasana program (pendidikan luar) yang membolehkan wujudnya interaksi di antara keduanya. Selain itu faktor yang turut menyumbang adalah kerana persekitaran yang berstruktur dan menyokong ke arah pembelajaran menerusi aktiviti yang menarik yang memerlukan mereka untuk bekerjasama (Chenery, 1994).

Berdasarkan satu tinjauan yang dijalankan, perpaduan yang lebih kukuh dalam kumpulan dapat dilihat melalui program perkhemahan yang dianjurkan oleh Pusat Ko Kurikulum Pulau Pinang di Sekolah Menengah Sains Sheikh Shahbuddin, Bukit Mertajam (Zul Husni, 2001). Walaupun begitu, tidak semua individu mempunyai pandangan yang sama tentang perkhemahan. Melalui satu kajian yang dijalankan oleh Barry, Rachele dan Jeremy (2003) menunjukkan bahawa peserta menolak untuk berbincang tentang pengalaman perkhemahan yang mereka lalui. Mereka menganggap perkhemahan adalah sesuatu yang 'bodoh' dan 'membosankan'.

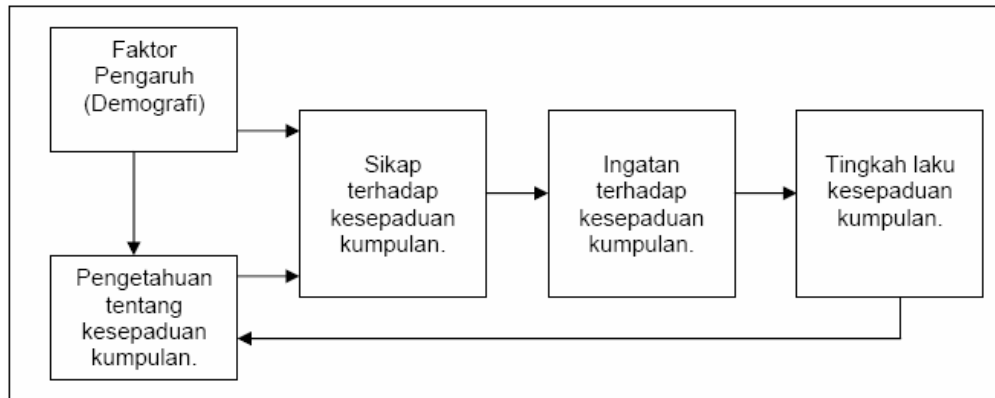
Kajian yang dibuat oleh Hilton (1992; petikan dari Farnham dan Mutrie, 1997) terhadap 100 orang pengurus dengan rekabentuk pra dan pasca ujian, mendapati bahawa wujud peningkatan pengetahuan individu dan kesepaduan kumpulan masih lagi signifikan dalam tempoh dua bulan. Manakala hasil yang sama didedahkan oleh Wagner dan Roland (1992) yang menjalankan kajian terhadap eksekutif daripada 20 organisasi yang berbeza. Melalui ujian pra

dan pasca yang dijalankan mereka mendapati terdapat perbezaan yang signifikan dalam fungsi kumpulan. Walau bagaimanapun, kajian menunjukkan tiada perbezaan yang signifikan dalam perubahan tingkahlaku individu. Farnham dan Mutrie, (1997) pula yang menjalankan kajian kesan perkhemahan pendidikan luar terhadap kanak-kanak pendidikan khas di Motherwell mendapati kesepaduan kumpulan meningkat dan hasilnya adalah sama dengan kajian-kajian yang dijalankan terhadap kanak-kanak normal. Melalui ujian pra dan pasca *Group Environmental Questionnaire (GEQ)* yang di jalankan terhadap 19 kanak-kanak pendidikan khas, menunjukkan wujud peningkatan dalam kesepaduan kumpulan. 17 subjek menunjukkan tarikan individu yang tinggi terhadap tugas individu dan sosial kumpulan.

Selain itu beberapa kajian turut mendapati perempuan secara signifikan lebih mengambil berat terhadap kesepaduan kumpulan berbanding lelaki (Blocker & Eckberg, 1989; Brody, 1984; Hamilton, 1985a,b; Sarin, 1985; Shah & Shah, 1995; petikan dari Momsen, 2000; m.s 50). Kajian lain yang menumpukan terhadap perbezaan jantina dalam penglibatan pendidikan luar turut mendapati keputusan yang sama (Brody, 1984; Hamilton, 1985; McStay & Dunlap, 1983; Mohai, 1992; Passiano & Lounsbury, 1976; Van Liere & Dunlap, 1980; Wright & Floyd, 1992; petikan dari MacDonald dan Hara, 1994; m.s 4).

Teori Kajian

Pengkaji telah memilih Teori Penglibatan dalam Pendidikan Luar berasaskan model yang telah dikembangkan oleh Fishbein dan Ajzen (1975, 1980; petikan dari Hanna, 1995; m.s 22), dan adaptasi terhadap kesenggangan (Iso-Ahola, 1980; petikan dari Hanna, 1995; m.s 22), pendidikan cabaran (Ewert, 1989; petikan dari Hanna, 1995; m.s 22) dan pendidikan persekitaran (Hines, Hungerford & Tomera, 1987; petikan dari Hanna, 1995; m.s 22). Model ini (rujuk rajah 1) menjelaskan yang faktor pengaruh seperti demografi dan pengalaman lalu dalam pendidikan luar berhubung kait dengan pengetahuan individu tentang alam semulajadi dan tentang alam kehidupan dan peredaran di dalamnya. Faktor ini bekerjasama dan mendorong perkembangan sikap terhadap kesepaduan kumpulan.

Rajah 1: Model Teori Penglibatan dalam Pendidikan Luar yang telah diubahsuai (Hanna, 1995).

Menurut model ini, sikap terhadap isu persekitaran mendorong pembentukan terhadap ingatan ke arah pendidikan luar dan penglibatan dalam persekitaran. Akhirnya ingatan akan dimanifestasikan melalui sikap dan perlakuan dalam kesepaduan kumpulan (Hanna, 1995). Sungguhpun begitu, skop kajian ini hanya akan menumpukan pada peringkat sikap terhadap kesepaduan kumpulan. Ini adalah kerana fokus utama kajian ini adalah perubahan sikap peserta terhadap kesepaduan dalam kumpulan.

Persoalan Kajian

Dalam kajian ini pengkaji memfokuskan kepada dua bahagian kajian yang telah direka bentuk bagi melihat kesan perkhemahan pendidikan luar terhadap kesepaduan kumpulan. Bahagian yang pertama adalah bertujuan untuk melihat kesan perkhemahan pendidikan luar Universiti Pendidikan Sultan Idris (UPSI) terhadap peserta. Manakala bahagian kedua pula adalah untuk melihat elemen kem yang mungkin mempengaruhi kesepaduan kumpulan. Gabungan kuantitatif dan kualitatif digunakan bagi menjawab persoalan kajian yang berikut:

1. Sejauh manakah Perkhemahan Amali 1 Pendidikan Luar UPSI mendatangkan kesan kesepaduan kumpulan terhadap peserta?
2. Bagaimana kesepaduan kumpulan dipengaruhi oleh faktor demografi berikut:
 - 2.1 Umur
 - 2.2 Jantina
 - 2.3 Pengalaman dalam bidang rekreasi
3. Apakah bentuk elemen atau aktiviti kem (sekiranya wujud) yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan?

Methodologi Kajian

Kajian yang dijalankan adalah berbentuk deskriptif. Rekabentuk ini dianggap paling sesuai untuk kajian ini kerana ia boleh memberikan gambaran yang menyeluruh tentang kesan perkhemahan pendidikan luar terhadap kesepaduan kumpulan sebelum dan selepas ujian dijalankan. Bagi menjawab persolan kajian kaedah kuantitatif dan kualitatif digunakan.

Kaedah Kuantitatif

Pengkaji memilih instrumen soal selidik *Group Environmental Questionnaire (GEQ)* dengan menjalankan ujian pra dan pasca. Baumgartner, Strong dan Hensen (2002), menyatakan rekabentuk ujian pra dan pasca adalah satu kaedah di mana ujian pra dijalankan, diikuti dengan rawatan dan seterusnya dijalankan ujian pasca terhadap kumpulan yang sama.

Group Environmental Questionnaire (GEQ)

Instrumen ujian yang dibina adalah berlandaskan soal selidik GEQ dan diubah suai. Penyelidik turut menjalankan kajian rintis bagi menguji kesahan ujian yang telah dibentuk. Kebolehpercayaan soalan yang dibentuk adalah 0.70 ($r=0.70$). Soalan adalah terdiri daripada 30 item (14 item positif dan 16 item negatif) yang mengukur kesepaduan kumpulan. Slater and Sewell (1994, p. 424) menjelaskan GEQ adalah instrumen terbaik bagi mengukur dan memberikan gambaran lengkap tentang kesepaduan kumpulan. Menurut Carron et al. (1985; petikan dari Chang & Bordia, 2006) GEQ adalah bersandarkan kepada model yang mana kesepaduan adalah hasil daripada empat konstruk utama iaitu; (1) Tarikan individu terhadap kumpulan, yang melibatkan perasaan ahli tentang penglibatan personal mereka dengan tugas kumpulan. (2) Tarikan individu terhadap sosial kumpulan, yang melibatkan perasaan ahli tentang interaksi sosial dalam kumpulan. (3) Tugas integrasi kumpulan, yang meliputi persepsi ahli terhadap kesamaan dan pembentukan kumpulan sebagai satu yang dikelilingi tugas dan objektif. (4) Integrasi-sosial kumpulan, yang melibatkan persepsi ahli terhadap kesamaan dan pembentukan kumpulan sebagai unit sosial. Instrumen GEQ yang telah diubah suai ini dibahagikan kepada dua bahagian iaitu bahagian A dan B. Bahagian A merangkumi 11 item berkaitan demografi subjek. Manakala bahagian B pula mengandungi 30 item GEQ yang telah diubahsuai dan mengandungi 14 item positif dan 16 item negatif. Skala lima pemeringkatan (1 hingga 5) digunakan bagi menunjukkan samada responden 'sangat tidak setuju', 'tidak setuju', 'neutral', 'setuju' atau 'sangat setuju'.

Jadual 1: Skala lima pemeringkatan.

5	Sangat setuju
4	Setuju
3	Neutral
2	Tidak setuju
1	Sangat tidak setuju

Soal selidik Pasca Lanjutan

Soal selidik ini adalah merupakan lanjutan kepada ujian pasca. Ia bertujuan membantu penyelidik mengesan dan mengenal pasti elemen atau aktiviti perkhemahan yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan. Bahagian A mengandungi 11 item berkaitan demografi subjek. Manakala bahagian B pula mengandungi 2 item yang menyoal responden tentang elemen atau aktiviti yang digemari dan mendorong kepada kesepaduan dalam kumpulan pelajar.

Penganalisan Data Kuantitatif

Proses penganalisan data kuantitatif menggunakan perisian SPSS (Statistical Package for Social Science) versi 11.5. Terdapat dua peringkat dalam penganalisan data dalam kajian ini. Peringkat pertama menggunakan statistik deskriptif bagi menjawab persoalan kajian menerusi min dan peratusan. Manakala bahagian kedua pengkaji menggunakan ANOVA (Analysis of Variance) bagi menentukan samada terdapat perbezaan yang signifikan antara pemboleh ubah (umur, jantina dan pengalaman dalam bidang rekreasi) terhadap kesepaduan kumpulan.

Kaedah Kualitatif

Pengkaji terlibat sebagai pemerhati untuk melihat perkembangan kesepaduan kumpulan. Selain itu, kaedah temuramah juga digunakan bagi mengkaji isu ini secara lebih mendalam. Temuramah dijalankan selepas ujian pasca terhadap tiga orang peserta dan tiga orang fasilitator dan seorang pensyarah.

Sampel Kajian

Sejumlah 103 orang pelajar UPSI (umur 20-40 tahun) semester pertama ambilan Jun 2004/05 telah diambil sebagai subjek bagi kajian ini. Mereka terdiri daripada pelbagai latar belakang pendidikan iaitu bekas guru, lepasan diploma institut pengajian tinggi dan lepasan Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia (STPM).

Keputusan Kajian dan Perbincangan

Keputusan kuantitatif yang diperolehi daripada ujian pra dan pasca Group Environmental Questionnaire (GEQ) yang telah diubah suai dianalisis menggunakan program Statistical Package for Social Science (SPSS) versi 11.5. Pengkaji turut menyemak data bagi memastikan ketepatan analisis.

Persoalan Kajian 1

Sejauh manakah Perkhemahan Amali 1 Pendidikan Luar UPSI mendatangkan kesan kesepaduan kumpulan terhadap peserta?

Jadual 2: Keputusan ujian-t mengenai perbandingan keberkesanan ujian pra dan pasca.

Ujian	N	Min	SD	t	Sig
Min ujian pra	103	3.863	.349	112.316	0.01
Min ujian pasca	103	4.110	.435	95.834	

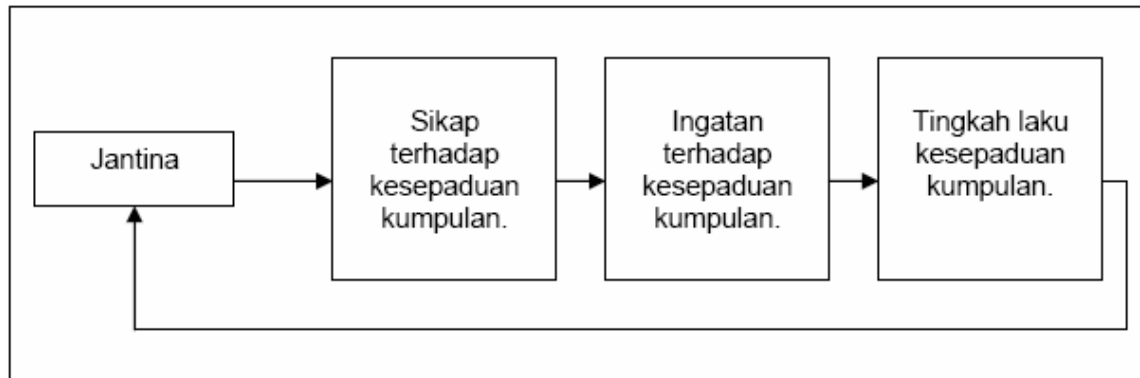
Jadual 2 di atas menerangkan tentang keputusan ujian-t mengenai perbandingan keberkesanan ujian pra dan pasca. Analisis bertujuan bagi membandingkan skor min ujian pra dan pasca. Keputusan menunjukkan skor min ujian pra sebelum kem ($M=3.863$, $SD=0.349$) dengan nilai t ($t=112.316$). Manakala skor min ujian pasca selepas kem ($M=4.110$, $SD=0.435$) dengan nilai t ($t=95.834$). Kedua-dua ujian ini menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan ($p<.01$). Melalui kaedah kuantitatif yang dijalankan terhadap peserta, analisis menunjukkan skor min ujian pra sebelum kem ($M=3.863$) mengalami peningkatan 0.247 semasa ujian pasca ($M=4.110$). Peningkatan ini menunjukkan terdapat satu perubahan yang signifikan terhadap tingkah laku pelajar ke arah kesepaduan kumpulan ($p=.001$). Oleh yang demikian, kajian ini bertepatan dengan hipotesis yang mana menyatakan akan terdapat perubahan sikap pelajar yang signifikan terhadap kesepaduan setelah menjalani kem perkhemahan pendidikan luar oleh GEQ adalah diterima.

Jika dibandingkan dapatan kajian ini dengan kajian lampau, terdapat persamaan dari sudut dapatan kajian. Menurut kajian terdahulu yang dijalankan oleh Garst, Scheider dan Baker, (2001), yang mengkaji kesepaduan kumpulan, terdapat bukti perubahan peningkatan yang signifikan berdasarkan kajian yang dijalankan terhadap 58 orang sampel semasa program pendidikan luar. Dalam kajiannya sampel yang terdiri daripada belia yang tinggal di bandar dan dibawa menyertai kem perkhemahan. Ujian pra dijalankan sebelum kem dan diikuti dengan ujian pasca selepas kem. Hasilnya beliau mendapati terdapat perbezaan yang signifikan di

antara ujian pra dan pasca terhadap kesepaduan kumpulan ($p=.05$) Peningkatan yang berlaku dalam kajian ini adalah berkemungkinan disebabkan oleh faktor sampel yang tidak mendapat gangguan daripada luar dan pengaruh-pengaruh negatif. Ini disokong oleh Milton, Cleveland dan Bennett-Gates (1995; petikan dari Garst, Scheider dan Baker, 2001; m.s 7) yang menyatakan individu yang ditempatkan di kawasan yang tenang dan bebas daripada tekanan mengalami tarikan dan keupayaan yang baru untuk cenderung terhadap kesepaduan kumpulan.

Klint dan Priest (1998) juga menyatakan peserta yang melalui program perkhemahan mengalami peningkatan dalam kesepaduan kumpulan, peningkatan interaksi dan percaya terhadap satu sama lain. Selain daripada itu terdapat juga faktor-faktor demografi yang mempengaruhi dapatan kajian. Menurut Hattie et al. (1997), antara faktor-faktor yang mempengaruhi hasil adalah tempoh masa program, jantina peserta, jenis peserta, umur, campuran jantina dalam kumpulan, keaslian program (tempat), pengalaman lalu, organisasi yang menjalankan program dan kualiti pembelajaran. Sungguhpun begitu jika dibandingkan dengan dapatan kajian ini menunjukkan terdapat percanggahan. Kajian ini mendapati, kesemua faktor yang dinyatakan oleh Hattie et al. (1997), kecuali jantina tidak mempengaruhi dapatan kajian.

Faktor ini pada pendapat pengkaji adalah berkemungkinan disebabkan oleh sosio budaya yang berbeza, jumlah peserta yang tidak sama dan kaedah pendekatan program yang berbeza. Sebagaimana yang telah dijelaskan pada awalnya, kajian ini hanya melihat dari aspek sikap peserta terhadap kesepaduan kumpulan. Oleh yang demikian, rajah 2 menjelaskan tentang faktor demografi yang menyumbang terhadap kesepaduan kumpulan. Berdasarkan dapatan hanya faktor jantina yang mendorong terhadap kesepaduan kumpulan. Dengan itu, rajah ini menyokong dapatan kajian bahawa hanya faktor jantina yang mendorong terhadap kepada kesepaduan kumpulan.

Rajah 2: Model kesan terhadap kesepaduan kumpulan yang didorong oleh kesepaduan kumpulan yang telah diubah suai dari Hanna (1995).

Peningkatan semasa ujian pasca dalam kajian ini hanyalah sebanyak 0.247. Keadaan ini adalah berkemungkinan disebabkan oleh faktor paras pengetahuan peserta (pengalaman lalu) tentang kesepaduan kumpulan semasa ujian pra sememangnya tinggi ($M=3.863$). Perkara ini turut disokong oleh Shepard dan Speelman (1986), yang menyatakan peserta yang rendah tahap pengetahuan tentang program perkhemahan akan memperolehi peningkatan yang tinggi semasa ujian pasca. Dalam kajian ini pula, paras pengetahuan peserta semasa ujian pra adalah tinggi. Oleh kerana itu peningkatan skor semasa ujian pasca tidak menunjukkan satu peningkatan yang ketara. Walau bagaimanapun, secara keseluruhannya, perkhemahan yang dijalankan ini mendatangkan kesan positif kepada kesepaduan kumpulan peserta.

Persoalan Kajian 2

Bagaimana kesepaduan kumpulan dipengaruhi oleh faktor demografi berikut: (a) umur (b) jantina (c) kelayakan akademik (d) pengalaman dalam bidang rekreasi dan (e) pengalaman dalam bidang rekreasi.

Berdasarkan analisis ANOVA dalam menentukan faktor demografi (umur, jantina, kelayakan akademik, pengalaman dalam bidang rekreasi dan lokasi tempat tinggal) yang paling mempengaruhi kesepaduan kumpulan dikalangan pelajar, keputusan kajian mendapati hanya faktor jantina sahaja yang signifikan terhadap kesepaduan kumpulan.

Jantina

Jadual 3: Keputusan ujian ANOVA satu hala-perbandingan ujian pra dan pasca bagi demografi jantina responden.

Ujian	Jantina	N	Min	SD	ANOVA	
					F	Sig.
Ujian Pra	Lelaki	75	3.815	.356	5.443	0.22
	Perempuan	28	3.991	.297		
	Jumlah	103	3.863	.349		
Ujian Pasca	Lelaki	75	4.024	.442	11.758	.001
	Perempuan	28	4.339	.323		
	Jumlah	103	4.110	.435		

menunjukkan skor min ujian pra bagi responden lelaki adalah $M=3.815$, $SD=.356$ dan meningkat sebanyak 0.209 ($M=4.024$, $SD=.442$) semasa ujian pasca di akhir kem. Manakala bagi responden perempuan pula skor min ujian pra adalah $M=3.991$, $SD=.297$ dan mencatatkan peningkatan mendadak sebanyak 0.348 ($M=4.339$, $SD=.323$) semasa ujian pasca di akhir kem.

Berdasarkan jadual 3 analisis ANOVA, keputusan mendapati terdapat perbezaan yang signifikan semasa ujian pra di antara kedua-dua jantina ($p=.022$). Analisis kuantitatif menunjukkan skor min perempuan mengatasi lelaki (lelaki, $M=3.815$; perempuan, $M=3.991$) dan meningkat lebih tinggi semasa ujian pasca (lelaki, $M=4.024$; perempuan, $M=4.339$). Keputusan analisis mendapati ujian pra ($F(1, 102)=5.443$, $p<.022$) dan pasca ($F(1, 102)=11.758$, $p<.001$) adalah menunjukkan perbezaan yang signifikan kepada kedua-dua jantina. Berdasarkan kajian terdahulu (Blocker & Eckberg, 1989; Brody, 1984; Hamilton, 1985a,b; Sarin, 1985; Shah & Shah, 1995; petikan dari Momsen, 2000; m.s 4) menyatakan perempuan secara signifikan lebih mengambil berat terhadap kesepaduan kumpulan berbanding lelaki. Selain itu kajian lain yang menumpukan terhadap perbezaan jantina dalam penglibatan pendidikan luar turut mendapati keputusan yang sama (Brody, 1984; Hamilton, 1985; McStay & Dunlap, 1983; Mohai, 1992; Passiano & Lounsbury, 1976; Van Liere & Dunlap, 1980; Wright & Floyd, 1992; petikan dari MacDonald dan Hara, 1994; m.s 4). Dapatan dari kajian ini menunjukkan bahawa lelaki kurang peka terhadap persekitaran dan kurang cenderung berkaitan kesepaduan kumpulan. Kenyataan ini berasaskan Mohai (1992), yang mana menyatakan, lelaki telah disosialisasikan sebagai pembawa perubahan terhadap sains dan teknologi. Oleh yang demikian, lelaki lebih bersifat

'maskulin' dan menunjukkan kualiti rasional serta sifat ingin bersaing. Manakala perempuan pula telah disosialisasikan sebagai 'feminin' dan bersifat mengambil berat serta mempunyai mentality keibuan. Hasilnya dalam kajian ini perempuan lebih signifikan berbanding lelaki terhadap kesepaduan dalam kumpulan.

Persoalan Kajian 3

Apakah bentuk program atau aktiviti (sekiranya wujud) yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan pelajar Perkhemahan Amali 1 Pendidikan Luar UPSI?

Bagi menjawab persoalan kajian ini pengkaji menggunakan kedua-dua analisis kuantitatif dan kualitatif (pemerhatian dan temuramah). Analisis kekerapan dan peratusan digunakan bagi melihat bentuk program atau aktiviti dari aspek kuantitatif. Dapatan ini adalah berdasarkan soal selidik pasca lanjutan yang diedarkan kepada 30 orang (24 lelaki, 6 perempuan) responden. Responden yang terpilih bagi menjawab soal selidik ini adalah dari kalangan 35% pelajar dari kampus UPSI yang telah mengikuti Kem Perkhemahan Amali 1 Pendidikan Luar Semester Pertama Sesi Ambilan Jun 2004 / 2005 sahaja. Oleh itu dapatan yang diperolehi tidak boleh digeneralisasikan bagi mewakili samada pelajar kampus di UPSI atau PKPG dari UPSI di kampus IPDA dalam kajian ini. Dapatan hanya mewakili 29% responden dalam kajian ini.

Jadual 4: Keputusan perbandingan kekerapan dan peratusan bentuk elemen atau aktiviti yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan.

Ujian	Aktiviti	Kekerapan	Peratusan
Ujian Pasca Lanjutan	Tubing	7	23.3%
	Orienteering	4	13.3%
	Team Building	13	43.3%
	Trekking	6	20.0%
	Jumlah	30	100%

Jadual 4 di atas menerangkan tentang perbandingan kekerapan dan peratusan mengenai bentuk elemen atau aktiviti yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan sepanjang kem dijalankan. Berdasarkan keputusan, pengkaji mendapati aktiviti 'team building' adalah merupakan peratusan tertinggi iaitu 43.3%, diikuti oleh aktiviti 'tubbing' 23.3%. Manakala 'trekking' adalah pilihan yang ketiga dengan peratusan 20% dan yang terakhir adalah 'orienteering' dengan 13.3%.

Dapatan ini diperolehi melalui ujian pasca lanjutan yang diedarkan kepada peserta setelah sembilan bulan kem perkhemahan berlalu. Berasaskan ujian ini pengkaji akan dapat melihat samada kesepaduan kumpulan akan dapat dikekalkan setelah peserta meninggalkan kem dan kembali ke rumah atau persekitaran asal mereka (Pommier & Witt, 1995; petikan dari Garst, Scheider dan Baker, 2001; m.s 42). Walau bagaimanapun oleh kerana kekangan musim peperiksaan hanya 35% pelajar dari kampus UPSI sahaja yang dapat direkodkan keputusannya. Pada pendapat pengkaji aktiviti 'team building' mendapat undian tertinggi adalah kerana aktiviti ini sememangnya mempunyai nilai tersendiri dalam meningkatkan kesepaduan kumpulan peserta. Menurut Glass dan Benschhoff (2002), program yang mencabar telah direka bentuk struktur dan pengalaman supaya mampu memperkembangkan kesepaduan kumpulan yang mana memerlukan sesebuah kumpulan bekerjasama bagi menyelesaikan sesuatu tugas.

Walaupun bagaimanapun, ini tidak bermakna aktiviti lain tidak bernilai dan tidak menyumbang terhadap kesepaduan kumpulan. Aktiviti tubing dan trekking pada asasnya mempunyai nilai yang sama. Begitu juga dengan aktiviti orienteering. Ketiga-tiga aktiviti ini mempunyai nilai tersendiri dalam membentuk kesepaduan. Pada pendapat pengkaji melalui pemerhatian dan temuramah (tiga orang peserta, tiga orang fasilitator dan seorang pensyarah) semasa kem berlangsung, keadaan ini berlaku adalah kerana aktiviti team building lebih menjurus kepada bentuk permainan dan menyeronokkan. Manakala aktiviti lain kurang menjurus kepada permainan dan membolehkan. Pengkaji mendapati kesemua aktiviti yang dijalankan adalah menjurus kepada kesepaduan kumpulan.

Walaupun bagaimanapun bergantung kepada peserta yang menjalankan aktiviti untuk menilai kualiti bagi setiap aktiviti yang mendorong kepada kesepaduan kumpulan. Sesetengah kajian mencadangkan aktiviti dalam pendidikan luar sebagai 'kenderaan' bagi mengukuhkan hubungan sosial peserta dan kemahiran interpersonal (Garst, Scheider dan Baker, 2001). Aktiviti 'team building' pada asasnya memerlukan peserta bekerjasama dalam menyelesaikan setiap masalah yang diwujudkan. Oleh yang demikian berpegangan tangan (body contact) dan sokongan dari setiap ahli kumpulan akan lebih berkesan secara keseluruhannya dalam meningkatkan kesepaduan (Gass, 1990; petikan dari Sibthorp; m.s 8).

Kesimpulan dan Cadangan

Secara keseluruhannya, kajian mendapati perkhemahan pendidikan luar yang dijalankan ini memberikan kesan terhadap kesepaduan dalam kumpulan peserta. Faktor demografi kecuali jantina, tidak mempengaruhi peserta dalam peningkatan kesepaduan kumpulan. Penemuan daripada kajian ini menyokong kajian lampau yang dilakukan oleh Allain (1996; petikan dari Boyle, 2003; m.s 44) dan Garst, Scheider dan Baker, (2001) yang mengatakan pendidikan luar mampu meningkatkan kesepaduan dalam kumpulan. Walau bagaimanapun, kajian ini menghasilkan satu dapatan baru yang bertentangan dengan dapatan kajian oleh Hattie, Marsh, Neill dan Richards (1997), yang menyatakan antara faktor-faktor yang mempengaruhi hasil adalah tempoh masa program, jantina peserta, jenis peserta, umur, campuran jantina dalam kumpulan, keaslian program (tempat), organisasi yang menjalankan program dan kualiti pembelajaran. Oleh kerana kajian ini dijalankan di dua kawasan yang berbeza, berkemungkinan pelbagai faktor yang mempengaruhi dapatan kajian. Sosio budaya yang berbeza dan bentuk muka bumi yang tidak sama adalah berkemungkinan merupakan faktor-faktor percanggahan dapatan ini. Selain itu, kemajuan dan teknologi sesebuah negara adalah tidak sama dan ini menyumbang kepada perbezaan dapatan. Kajian ini turut mendapati aktiviti atau program yang paling mendorong terhadap kesepaduan kumpulan adalah aktiviti team building. Secara keseluruhannya, kajian ini membuktikan Teori Perubahan Sikap oleh Hanna (1995), terbukti benar dan boleh diguna pakai bagi kajian akan datang. Kajian mendapati, terdapat perubahan sikap yang positif terhadap kesepaduan kumpulan. Wujud kesan kesepaduan yang tinggi semasa ujian pasca berbanding pra. Walau bagaimanapun sebagai mana yang telah dinyatakan pada awalnya, kajian ini hanya melihat aspek sikap terhadap kesepaduan kumpulan dan tidak menjurus kepada ingatan dan tingkah laku terhadap kesepaduan kumpulan dalam model Hanna (1995).

Cadangan

Seterusnya bahagian ini akan mengutarakan cadangan pengkaji berkaitan kajian yang telah dijalankan. Huraian cadangan ini akan dibahagikan kepada beberapa bahagian yang mana pada bahagian pertama pengkaji akan mengutarakan cadangan semasa kem pra. Keduanya sewaktu kem perkhemahan, dan yang terakhir selepas (pasca) kem.

Pra kem.

Melalui dapatan kajian, pengkaji merumuskan peserta telah mempunyai nilai yang positif tentang kesepaduan sebelum menjalani kem perkhemahan. Oleh yang demikian, pengkaji

mencadangkan bagi meningkatkan lagi paras kesepaduan kumpulan, mereka perlulah terlibat secara langsung dari segi persiapan sebelum menyertai kem perkhemahan. Cadangan ini berdasarkan pemerhatian pengkaji sebagai salah seorang fasilitator di mana segala persiapan bagi menjalankan kem dilakukan oleh pihak fasilitator. Selain itu perlulah diadakan satu aktiviti yang mana boleh menemukan kesemua pelajar yang terdiri daripada pelajar PKPG dan UPSI. Dengan cara ini mereka akan lebih mengenali di antara satu sama lain sebelum mengikuti kem perkhemahan. Hasilnya kesepaduan akan lebih meningkat.

Sewaktu perkhemahan.

Pada peringkat ini, pengkaji mencadangkan agar untuk kajian akan datang tempoh masa kem orientasi ini di lanjutkan lebih lama. Casson dan Gillis (1994; petikan dari Neill & Richards 1998; m.s 6) dalam kajiannya menyatakan, terdapat perhubungan yang positif di antara tempoh masa program dan hasil yang diperolehi. Ini menjelaskan bahawa semakin lama tempoh masa sesuatu kem, maka semakin banyak kesan positif yang akan diperolehi. Walau bagaimanapun perkara ini bergantung kepada individu untuk menilai. Gass, Garvey dan Sugerman (2003), menjelaskan orientasi pengalaman memberi kesan terhadap orang ramai dengan cara yang berbeza. Bilangan peserta disarankan agar selaras bagi membolehkan dapatan kajian benar-benar mewakili sampel kajian.

Pasca Kem.

Bagi fasa selepas kem pengkaji mencadangkan kajian ini diteruskan dengan menjalankan ujian bagi subjek yang sama selepas beberapa tahun subjek melalui kem. Dengan ini, pengkaji akan dapat melihat orientasi pengalaman peserta dalam program yang telah dilalui. Gass, Garvey dan Sugerman (2003), menjelaskan orientasi pengalaman memberi kesan terhadap orang ramai dengan cara yang berbeza. Dalam kajiannya yang dijalankan selepas 17 tahun menjalankan program terhadap responden, mereka ditemuramah kembali melalui telefon dan direkodkan (*recollective*), didapati wujud kesan positif yang konsisten dan wujud beberapa tema berkaitan pengalaman yang telah mereka lalui. Berasaskan ujian ini pengkaji akan dapat melihat samada kesepaduan kumpulan akan dapat dikekalkan setelah peserta meninggalkan kem dan kembali ke rumah atau persekitaran asal mereka (Pommier & Witt, 1995; petikan dari Garst, Scheider dan Baker, 2001; m.s 42).

Rujukan

- Abu Bakar Sidek, M. I. (2004) *Sinopsis kursus Pendidikan Luar*. Unpublished Synopsis, Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Baumgartner, T. A., Strong, C. H., & Hensen, L. D. (2002). *Conducting and reading research in health and human performance* (3rd ed.) New York: McGraw-Hill Higher Education.
- Barry, A. G., Rachele, H. T., & Jeremy, J. (2003). Youth development at summer camp. *The Camping Magazine*, 76, 3. pg. 8
- Boyle, I. (2003, 14-16 April 2003). *The impact of adventure-based training on team cohesion and psychological skill development in elite sporting teams*. Paper presented at 13th National Outdoor Education Conference Proceedings Adelaide South Australia. Outdoor Educator of South Australia.
- Brookes, A. (1994). Reading between the lines: Outdoor experience as environmental text. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 65(8), 28 - 33.
- Chang, A. & Bordia, P. (2006). A multi-dimensional approach to the group cohesion-group performance relationship. *Small Group Research*, 37(4):pp. 327-350.
- Chenery, M. F. (1994). Explaining the value of camp. *Camping Magazine*. May- Jun. Pg. 21
- Farnham, M. & Mutrie, N. (1997). The potential benefits of outdoor development for children with special need. *British Journal of Special Education*, 24 (1). pp. 31-37
- Ford, P. M. (1981). *Principles and practices of outdoor environmental education*. New York: John Wiley and Sons.
- Garst, B., Scheider, I. & Baker, D. (2001). Outdoor adventure program participation impacts on adolescent self-perception. *The Journal of Experiential Education*. pg. 41
- Gass, M. A., Garvey, D. E., & Sugerman D. A. (2003). The long-term effects of a first-year student wilderness orientation program. *The Journal of Experiential Education*. pg. 34.
- Glass, J. Scott., & Benschhoff J. M. (2002). Facilitating group cohesion among adolescents through challenge course experiences. *The Journal of Experiential Education*, 25(2)p. 268
- Hammerman, D. R., Hammerman, W. M., & Hammerman, E. L. (2001). *Teaching in the outdoors* (5th ed.). Illinois: Interstate Publishers Inc
- Hanna, G. (1995). Wilderness related environmental outcomes of adventure and ecology education programming. *Journal of Environmental Education*, 27(1), 21 - 32.
- Hattie, J., Marsh, H. W., Neill, J. T. & Richards, G. E. (1997). Adventure education and Outward Bound: Out-of-class experiences that have a lasting effect. *Review of Educational Research*, 67, 43-87.
- Klint, K. A., & Priest, S., (1998). Qualitative research on transfer of effectiveness of a cooperate adventure training programe. In C. Loynes (Ed.), *Outdoor management development* (pp. 24-30). Penrith, Cumbria, England: Adventure education.
- Knapp, C., (1990). Outdoor education in the United States: Yesterday, today and tomorrow. In K. McRae (Ed.). *Outdoor and environmental education: Diverse purpose and practices* (pp. 28). Melbourne: MacMillan Education Australia Pty. Ltd.
- McDonald, W. L., & Hara, N., (1994). Gender differences in environmental concern among college students. *Sex Roles*, 31(5/6).
- McRae, K. (1990). Integrated outdoor education. *Outdoor and environmental education: Diverse purpose and practices* (pp. 75-91). Melbourne: Macmillan Education Australia Pty. Ltd
- Meier, J. F., & Mitchell, A. V. (1993). *Camp Counseling: Leadership and programming for the organized camp*. Brown & Benchmark Publisher
- Mittelstaedt, R., Sanker, L., & VanderVeer, B. (1999). Impact of a week-long experiential education program on environmental attitude and awareness. *Journal of Experiential Education*, 22(3), 138 - 148.
- Mohai, P. (1992). Men, women and the environment: An examination of the gender gap in environmental concern and activism. *Society and Natural Resources*, 5, 1-19

- Momsen, J. H.(2000).Gender differences in environmental concern and perception. *The Journal of Geography*,(99)2, p.47.
- Neill, J. T., & Richards, G. E. (1998). Does outdoor education really works? A summary of recent meta-analyses. *Australian Journal of Outdoor Education*, 3(1), m.s.6
- Shepard, C. L., & Speelman, L. R. (1986). Affecting environmental attitudes through outdoor education. *Journal of Environmental Education*, 17(2), 20 -23.
- Sibthorp, J. (2003). An empirical look at Walsh and Gollins' adventure education process model: Relationship between antecedent factor, perception of characteristics of an adventure education experience , and change in self-efficacy. *Journal of Leisure Research*, 35(1), 80-106.
- Slater, M.R. and Sewell, D.F. (1994). An examination of the cohesion-performance relationship in university hockey teams. *Journal of Sports Science*, 12, 423-431.
- Thomas, Glyn (2004) Skills and thrills in outdoor environmental education: A contradiction or a beautiful tension? Paper presented at *Connections and Disconnections: Examining the reality and rhetoric. International perspectives on outdoor education theory and practice*, International Research Conference, La Trobe University, Bendigo, 6-9 July 2004.
- Wagner, R. J. & Roland, C. C. (1992). How effective is outdoor training. *Training and Development*. 61-66. July.
- Zul Husni, A. (2001, 23 Jun). Program perkhemahan tingkatkan kesepaduan remaja. *Minda Pelajar*. m.s. 7